

Consultatienota: "Ontwikkeling van een visie op een marktmodel voor de Vlaamse energiemarkt"

1. Inleiding

De VREG heeft de studie "Marktmodel" aangevat omdat ze signalen krijgt dat zowel de efficiëntie als de effectiviteit van marktwerking op de Vlaamse vrijgemaakte energiemarkt verbeterd kunnen worden. Het gebrek aan efficiëntie van bepaalde aspecten van de marktwerking vertaalt zich naar (te) hoge kosten voor de energieleveranciers en uiteindelijk ook voor de energieafnemers.

Daarnaast werd de nood gevoeld om voor het eerst een globaal beeld te schetsen van het marktmodel, zoals dat in de afgelopen jaren in Vlaanderen tot stand kwam. In samenwerking met een academisch en theoretisch sterke partner werd door de medewerkers van de VREG voor het eerst een globaal overzicht van de marktordening in de Vlaamse energiemarkt opgesteld. De hele waardeketen van de elektriciteits- en aardgasmarkt – van productie en invoer tot bij de eindafnemer – vormde het uitgangspunt op analyseniveau en bij het in kaart brengen van de knelpunten. Bij het uitwerken van concrete suggesties voor oplossingsrichtingen, werd de focus echter bewust gelegd bij die elementen die binnen de reikwijdte van de VREG en/of de Vlaamse bevoegdheden liggen.

De presentatie en de integrale tekst van het discussiedocument werden eind mei op de website geplaatst. Daarop volgt een consultatieronde tot 1 september 2006.

Er werd aan de marktpartijen gevraagd om hun eerste meningen en reacties al over te maken voor 30 juni 2006. Er kwamen al reacties binnen vanuit een aantal leveranciers, netbeheerders, de transmissienetbeheerder en een aantal consultants.

Deze consultatienota is het resultaat van deze input en geeft een tussentijdse stand van zaken van het resultaat van de consultatie weer, zonder reeds in te gaan op details of commentaar op de voorgestelde werktrajecten. Deze nota dient als basis voor verdere input en reacties tot 1 september 2006. Op deze wijze komen we tot een constructieve dialoog over de toekomst van de Vlaamse energiemarkt.

In september 2006 zal een VREG-advies aan Minister Kris Peeters worden overgemaakt op basis van het studiedocument en de resultaten van de consultatieronde.

2. Eerste meningen en reacties

De input die hieronder wordt toegelicht is een combinatie van de input van een aantal marktpartijen en andere stakeholders en de reacties daarop van de VREG.

2.1 Huidig marktmodel biedt basis

In plaats van het huidige marktmodel in vraag te stellen en te discussiëren over grote theoretische modellen, kan het huidige model als een fundament van de huidige marktwerking beschouwd worden. De bestaande marktprocessen, rollen en verantwoordelijkheden kunnen verfijnd en vereenvoudigd worden en er kan nagedacht worden over hoe de werking van de markt kan verbeterd worden. Hiervoor moet de nodige tijd vrijgemaakt worden, met aandacht voor een langetermijnvisie die gedragen wordt door alle marktpartijen. De huidige marktprocessen kennen (bijna) geen kwaliteitsmonitoring, zodat de marktwerking niet kan bijgestuurd en geoptimaliseerd worden.

Dat is niet in tegenspraak met wat de VREG wil. De VREG pleit niet persé voor een "nieuw" marktmodel, mits bijstellingen aan het huidige model leiden tot een efficiëntere en effectievere marktwerking. Bij de beschrijving van mogelijke concepten voor een betere werking, gaat de VREG hier dieper op in. Het huidige Vlaamse marktmodel, zoals voor het eerst in kaart gebracht door de studie, is immers niet inherent superieur of inferieur aan andere modellen. De discussie over de verschillende marktmodellen heeft tot doel het huidig tot stand gekomen model in Vlaanderen beter te omschrijven, de voor- en nadelen ervan te inventariseren en knelpunten te detecteren. Indien deze knelpunten kunnen worden opgelost door bijvoorbeeld het huidige marktmodel consequent(er) toe te passen (op vlak van verantwoordelijkheden, marktrollen en stimulansen), dan is de doelstelling van de VREG bereikt. Zo kan bijvoorbeeld de efficiëntie van het huidige marktmodel verhoogd worden door het inbouwen van KPI's ('key performance indicators'). De VREG pleit precies voor stabiliteit en een langetermijnvisie die door alle marktpartijen gedragen wordt.

2.2 Marktmodel is niet ééndimensionaal

Er is niet één (homogeen) marktmodel, maar het marktmodel is een combinatie van een aantal verschillende processen, waarbij voor elk van deze processen "modellen" kunnen onderscheiden worden.

In de studie van de VREG staan twee processen centraal:

1° facturatie:

Mogelijkheid tussen het leveranciersmodel, waarvoor in Nederland gekozen is, en het netbeheerdersmodel, waar transparantie centraal staat.

2° meting/informatiestromen:

De marktfacilitator staat los van het facturatieproces, maar gaat over een optimalisatie van informatiestromen van meetgegevens.

Het was niet de bedoeling om de verschillende theoretische modellen als enig mogelijke voor te stellen. Noch is het correct om de modellen 1 tot en met 4 te beschouwen als maturiteitsfasen van de liberalisering.

Er wordt terecht gewezen op het ontbreken van een model "Geschakelde splitsing met marktfacilitator" waarbij enkel de leverancier als aanspreekpunt geldt, maar de markt toch gefaciliteerd wordt door een centraal orgaan. Ook wordt gewezen op een aantal gelijkenissen met de organisatie van de telecommarkt in België. Het Number Portability systeem bijvoorbeeld lijkt een goed voorbeeld van een 'centrale facilitator'-rol.

2.3 Vlaams marktmodel is hybride

De studie concludeert dat er in Vlaanderen een *hybride* model tot stand gekomen is, met kenmerken van een aantal marktmodellen. De binnengekomen reacties bevestigen dat het verbeteren van de marktwerking inderdaad het centraal stellen van informatiestromen vergt. De studie verwijst in dit verband naar een aantal buitenlandse voorbeelden (Energy Clearing House in Nederland, Elexon in de UK en NEMMCO in Australië). Hierover wordt opgemerkt dat de rollen en taken van deze buitenlandse voorbeelden verschillend zijn.

De VREG erkent dit. Deze buitenlandse voorbeelden tonen echter aan dat in veel geliberaliseerde markten niet altijd spontaan – d.w.z. op initiatief van de betrokken ondernemingen – systemen en processen tot stand komen die macro-economisch efficiënt zijn en een evenwicht tussen de belangen van de afnemers en van de marktpartijen garanderen.

Het verschil tussen het Belgische en het Australische model bijvoorbeeld is dat er in Australië een onderscheid wordt gemaakt tussen de taken van de systeembeheerder en de infrastructuurbeheerder. In Australië is geopteerd voor een poolsysteem waarbij de systeembeheerder op basis van biedingen beslist welke centrales er produceren. Ook zijn er verschillen met het Verenigd Koninkrijk en Nederland.

2.4 Europese integratietrend

Het marktmodel in Vlaanderen/België is – op het vlak van facturatie – een “leveranciersmodel” en sluit als dusdanig nauw aan bij het “referentiemodel” dat op Europees niveau wordt vooropgesteld. Op Europees niveau moet volgens deze visie gestreefd worden naar een grotere harmonisatie van het regulerend kader en van het gehanteerde marktmodel en de onderliggende processen. Deze inzichten werden door Eurelectric in april 2006 in een Position Paper “Towards one Generic Switching Model in Europe” neergeschreven.

2.5 Vereenvoudigen bestaande marktprocessen

Bij het vereenvoudigen van de bestaande marktprocessen en de implementatie van nog te operationaliseren processen zoals reconciliatie en financieel settlement moet ook de rol van de TSO's (Transmission System Operators) bekeken worden. De regelzone van Elia is België en een deel van Luxemburg. Deze geografische schaal bepaalt de groothandels- en balancingmarkt. Het allocatie- en reconciliatieproces moet op dit niveau gebeuren. Elia pleit voor een deelname aan UMIX en wil naast haar natuurlijke centrale rol als TSO, ook een meer coördinerende rol spelen, als de marktpartijen dat wensen.

Andere marktpartijen zijn, net zoals de VREG, van mening dat allocatie en reconciliatie transparanter moeten. Door een verhoogde transparantie zal het risico op onevenwicht dalen en zal het verschil tussen allocatie en reconciliatie beperkt worden. Er wordt bevestigd dat er bij de marktpartijen verschillende invalshoeken bestaan wat deze processen betreft.

Deze verschillen mogen volgens de VREG de besluitvorming hierover echter niet verlammen.

2.6 Openbardienstverplichtingen

De VREG heeft de uitvoering van de ODVs opgenomen in de studie omdat de organisatie van de marktprocessen hier zonder twijfel impact van ondervindt. Vanzelfsprekend zijn de marktpartijen niet de initiatiefnemers wat de ODVs betreft. Het is dan ook niet correct te reageren alsof de studie suggereert dat de marktpartijen verantwoordelijkheid dragen voor de verdeling van taken wat de uitvoering van de ODVs betreft.

Sommige reacties suggereren dat bepaalde openbardienstverplichtingen geheel of gedeeltelijk in vraag moeten gesteld worden en dat er bijvoorbeeld beter kan geopteerd worden voor langetermijnacties rond duurzaam energiebeheer (bewust omgaan met energieverbruik) i.p.v. gratis elektriciteit toe te kennen.

De openbardienstverplichtingen dienen volgens de VREG niet het marktmodel te bepalen, maar moeten integendeel op een zodanige wijze in het marktmodel ingepast kunnen worden dat ze het meest effectief en kosteneffectief uitgevoerd kunnen worden en het minst administratieve en technische lasten veroorzaken. Het is niet de opdracht noch de bedoeling van de VREG om de bestaansreden van de openbardienstverplichtingen zelf in vraag te stellen. De bekommernis is enkel om de openbardienstverplichtingen uit te voeren met een zo groot mogelijke effectiviteit en dit op de meest (kost)efficiënte manier. Het feit dat de uitvoering van de openbardienstverplichtingen soms de marktprocessen doorkruist en zwaarder maakt, rechtvaardigt de aandacht voor de ODVs in het kader van de studie Marktmodel.

3. Fase twee van de studie

Alle marktpartijen die tot nog toe reageerden, verklaren zich bereid hun medewerking te verlenen en mensen af te vaardigen voor de verschillende werktrajecten. Bepaalde reacties maken echter de fout de denkpijpen die de VREG aanreikt te verwarren met voorstellen waarvan de wenselijkheid (en zelfs haalbaarheid) al vast staat. Dit is helemaal niet het geval en reacties die hiervan uitgaan zijn dan ook naast de kwestie.

Toch wordt bij een aantal mogelijke oplossingsrichtingen nu al voorbehoud gemaakt, terwijl er nog helemaal geen grondige gedachtewisseling mogelijk was om de voor- en nadelen af te wegen.

De VREG hoopt nog steeds op een objectief debat, met het oog op het verbeteren van de effectiviteit en de efficiëntie van de marktwerking, in het belang van de eindafnemers.

Twee tegenstrijdige argumenten die uit de reacties naar voor komen zijn dat enerzijds deze studie er niet mag toe leiden dat de optimalisering van de bestaande processen zou stopgezet worden en anderzijds dat komende MIG-releases moeten beperkt worden tot die functionaliteiten die als een noodzakelijke vereiste beschouwd worden, om te vermijden dat onverantwoorde kosten gemaakt worden die de kostprijs voor de afnemers opnieuw zouden doen stijgen.

4. Publicatie van de individuele reacties

Omwille van het belang van de open discussie over de organisatie van de Vlaamse energiemarkt, heeft de VREG aan de verschillende organisaties en personen die reageerden, gevraagd om deze reacties op haar website te mogen publiceren. In de mate dat hiervoor de toestemming gegeven wordt, zullen tijdens de rest van de consultatiefase dus een aantal standpunten op de VREG-website geplaatst worden. We hopen dat dit het debat verder zal voeden.